

Показати Путіну межі дозволеного

Переговори з Росією наразі не є реальними. Для того щоб з'явився шанс на дипломатію, Москву потрібно спочатку зупинити військовим шляхом.

Уже більше десяти місяців Росія воює проти України, але кінця-краю цій війні не видно – так само, як і прямих переговорів між ворогуючими сторонами. Востаннє вони були припинені двома сторонами 17 травня 2022 року. Відтоді в Німеччині неодноразово лунали заклики пожвавити зусилля дипломатії задля припинення бойових дій, як у газетних статтях, так і у відкритих листах. Часто вони поєднувалися з закликом до німецького уряду припинити постачання зброї в Україну, адже мир досягається не зброєю, а припиненням вогню, і продовження війни з нереальною метою української перемоги, в результаті якої можна було б відвоювати всю окуповану Росією територію, означало б тільки марне кровопролиття. Ми бачимо жахливі картини страждань і руйнувань, які щодня надходять до нас із України, тому такі заклики є цілком зрозумілими. Проте абсолютно неправильно зараз закликати Україну до переговорів або взагалі до відмови від частини своєї території та людей, які там проживають.

Напевно, ніхто так сильно не хоче, щоб зброя замовкла, як самі українці. Вони є жертвами цієї війни. Їхні лікарні, дитячі садочки та школи зруйновані російськими ракетними та безпілотними атаками. Багато хто втратив власні оселі. Під час повітряної тривоги люди в Україні сидять в укриттях, часто без опалення, електрики та водопостачання минають години чи навіть дні. Точна кількість полеглих на фронті солдатів невідома, за оцінками США – до 100 тисяч. І все ж українська влада прагне продовжувати боротьбу з російським агресором, а прямі переговори з Росією вести лише тоді, коли Кремль спочатку відповість за воєнні злочини перед міжнародним трибуналом і виведе всі війська з України, в тому числі з незаконно анексованих територій. У цьому її підтримує переважна більшість населення України.

Українцям зрозуміло, що президент Росії Володимир Путін не зацікавлений у безпечному співіснуванні з незалежною та

суверенною Україною, яка здатна визначати свій подальший шлях самостійно. Він хоче, щоб вона зникла. На його думку, сьогоднішня Україна є нічим іншим, як «колонією з маріонетковим режимом», керованою ззовні ворожою «антиросійською державою», створеною всупереч «реальним культурним, економічним та соціальним інтересам народу та справжньому суверенітету України». Українці та росіяни для Путіна – це «один народ». Незалежна від Росії Україна, яка прагне відкритися Європі за прикладом своїх центральноевропейських сусідів, є неприйнятною, позаяк ставить під сумнів саму основу Російської імперії, розпаду якої Путін так прагне не допустити.

*Поки що немає підстав
вважати, що за останні
місяці наміри Путіна
змінилися*

Неодноразово висловлювалися припущення, що Росія, зрештою, зацікавлена лише в тому, щоб не допустити членства України в НАТО, або географічно її цікавить винятково Донбас. Але це не відповідає дійсності. Насправді Україні довелося б відмовитися від набагато більшого: своєї свободи, ідентичності, самовизначення та своєї культури. Знищення українського життя, українського мистецтва, української державності, а також репресії – від вбивств до зґвалтувань і викрадень – на окупованих територіях вельми красномовно про це говорять.

Поки немає жодних підстав вважати, що наміри Путіна змінилися за останні місяці – це засвідчує кожна нова телефонна розмова між канцлером ФРН і Путіним. Якраз навпаки, з кожним новим кроком Путін дає зрозуміти, що до поступку він не готовий. Щоправда, він або інші представники російського урядового апарату регулярно згадують слово «переговори», але наразі не представляючи конкретного варіанту. Тільки наприкінці грудня 2022 року міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров повторив вимогу «демілітаризації та денацифікації» України й назвав анексовані з порушенням міжнародного права райони України «новими територіями». Очевидно, що Путін не відмовився від своєї мети – повного політичного контролю над країною, а лише скоригував підхід і часовий горизонт. Оскільки Росія не досягла успіху у військовому плані, руйнівні авіаудари по українському цивільному населенню та енергетичній інфраструктурі зараз спрямовані на те, щоб зламати волю населення до опору й виснажити країну – до того часу, поки Росія не буде знову здатна до нового наступу навесні.

Також Путін робить ставку на те, що західні держави, які підтримують Україну, незабаром втомляться – не в останню чергу під тиском власного населення – і у них закінчатся зброя, боєприпаси та гроші для Києва. Якби Захід зараз наполягав на припиненні вогню або мирних переговорах, у поєднанні, можливо, з погрозою в іншому випадку припинити свою підтримку України, це стало б сигналом для Кремля, що його метод досягне успіху і що потрібно лише дочекатися, коли ми втратимо терпіння. Жоден із прихильників якнайшвидшого припинення вогню поки що не зміг переконливо продемонструвати, яким чином можна схилити Путіна до поступок, не вдаючись до подальшого військового тиску на нього.

Ми, німці, зокрема, роками повторювали мантру, що не існує «військового вирішення» того чи іншого конфлікту. Володимир Путін же вважає інакше: в Грузії, Криму і Сирії він переконався, що може цілком успішно використовувати військову потужність для досягнення власних політичних цілей. Тому в нинішньому протистоянні військові успіхи України насамперед створюють передумови для уникнення диктаторського миру. Іншими словами, спочатку Росію потрібно зупинити військовим шляхом і відтіснити назад, аби з'явився бодай якийсь шанс для реальної роботи дипломатії. Йдеться про те, щоб поставити Україну в позицію, яка дозволить їй протистояти російському вторгненню, і показати Путіну, що навіть новий військовий наступ навесні не матиме жодних шансів на успіх – і це не зміниться з часом.

Захід і сам зацікавлений у тому, щоб Путін нічого не отримав від своєї агресивної війни

Власне, Захід і сам зацікавлений у тому, щоб Путін нічого не отримав від своєї агресивної війни. Його амбіції становлять небезпеку для всієї Європи. Якщо йому знову зійде з рук захоплення під свій контроль частин іншої держави з ревізіоністськими намірами за допомогою сили і ядерного шантажу, це може повторитися деінде з боку Росії чи будь-якої іншої держави. Мета цілісного перегляду європейського безпекового порядку, який має важливе значення для миру і процвітання також і в Німеччині, була оприлюднена Росією з текстами договорів у грудні 2021 року.

Саме тому рішення Німеччини, США та Франції надати Україні бойові машини піхоти та броньовані розвідувальні машини є послідовним. У ньому підкреслюється, що провідні військові західні держави не примушуватимуть Україну до неприйнятної для неї

угоди з Росією. Безумовно, небезпеку ескалації завжди потрібно тримати у фокусі уваги при наданні військової підтримки. Проте ракетний удар по польсько-українському кордону показав, що Захід це усвідомлює, відтак реагує виважено і здатен управляти ризиками.

Реальні переговори відбудуться лише тоді, коли і Росія, і Україна дійдуть висновку, що припинення вогню є вигіднішим за продовження бойових дій. Можливо, карти будуть перетасовані навесні. Коли «гаряча осінь» і «люта зима» в Європі не виправдали сподівань, західні демократії продовжують твердо стояти на боці України, а новий російський наступ не увінчався успіхом. Безперечно одне: будь-які переговори і компроміси відображатимуть той баланс сил, який склався між супротивниками. Тому нашою метою є якомога краще підтримувати Україну і вже зараз разом із Києвом готуватися до моменту, коли для роботи дипломатії дійсно відкриється вікно.

Переклад з німецької Ірини Савюк

Яна Пуглієрін

Д-р Яна Пуглієрін (Jana Puglierin) – директор програми Центру проблем майбутнього Європи Німецької ради з міжнародних відносин Альфреда фон Оппенгейма. До цього була науковим співробітником Берлінського форуму майбутнього при Німецькому товаристві зовнішньої політики.

